

Eesti Majandus

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri

5. köide Tallinnas, teisipäeval, 5. augustil 1924 Nr. 30 (74)

Sisu:

Toimetuse kommentaar

M. Martina: Kaheksatunnilise tööpäeva küsimus
töökongressil

Sise- ja väljamaa kroonika

Teated ettevõtete tegevusest

Isiklikud teated.

Raha- ja kaubaturu ülevaated

Ilmub kord nädalas

Väljaandja: Eesti Majanduspoliitiline Selts, Tallinnas

EESTI MAJANDUS

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri
ilmub Eesti Majanduspoliitilise Seltsi väljaandel
kord nädalas

Vastutav toimetaja N. KÖSTNER

Ainukene majandusline eri-ajakiri Eestis

Juhtkirjad paremate Eesti asjatundjate sulest
Laialdane majandusline informatsioon sise- ja
väljamaalt

Eesti konsulaar- ja kaubandusliste esitajate aru-
anded

Igale ärimehel tarvilikud praktilised teated kau-
banduse, tööstuse ja rahanduse alalt

Ärisse puutuvad juriidilised teated

**Ajakiri ilmub kaubandus-tööstusmi-
nisteeriumi, Tallinna Börse-komitee,
Pankade Nõukogu ja Vabrikantide
ühisuse toetusel**

Tellimise hind: aastas Emk. 1000.- Väljamaale 2000.-
poles " " 500.- " 1000.-

Toimetus: Pikk tän. 40, Tallinnas, tel. 29-39

Talitus: Lai tän. 38, Graafiline ühing „Kiri“, tel. 18-66

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tollimise hind : aastas Emk. 1000.— Väljamaale Emk. 2000.—

pooleaastas „ 500.— „ „ 1000.—

Toimetus : Pikk tän. 40, Tallinnas, tel. 29-39 Talitus : Lai tän. 38, Graafiline Ühing „Kiri“. Telef. 18-66

5. köide. Tallinnas, teisipäeval, 5. augustil 1924. Nr. 30 (74)

Sisu: Toimetuse kommentaar. M. Martina: Kaheksatunnilise tööpäeva küsimus töökonverentsil. Valitsuste esitajate seletused. Teated ettevõtete tegevusest. Sise- ja väljamaa kroonika. Isiklikud teated. Raha- ja kaubaturu ülevaated.

Tallinnas, 4. augustil 1924.

Ei või märkimata Viimaste päevade majanduspoliitikast. jätta, et meie majanduspoliitika viimaste kuude jooksul on õige siksakulist rada käinud ning ühtlasi ka õige ebamäärane olnud. Teatavasti tõsteti meil kaunis ootamatalt tollisid, millele järgnes viibimata komisjon, kes ühel alal tollimuutuste otstarbekohasust pidi uurima, ning sellele komisjonile järgnes kannapealt uus tollide tõstmine ning praegugi ei ole veel tagasi võetud ähvardused veel kõige uuemate tollikõrgenduste asjus. Sellele järgnes suur kõmu väliskaubanduse ja valuutakontrolli alal ning terve hulk kavasid selles asjus sattus liikvele. Hiljem seletati valitsuse ringkondadest, et valitsusel niisuguseid kavatsusi ei ole olnud, kuid nüüd loeme Riia lehe „Segodnja“ kaastõelise jutuajamisest rahaministriga, et tema kindlasti lähemal ajal väliskaubanduse kontrolli sisse seab. On see arusaamatus või midagi muud, selgust ta igatahes asjasse ei too.

Ühtaegu tollide tõstmisega olla antud teatud importööridele suuremad summad välisvaluutat endiste kursidega, mida tehti nähtavasti selleks, et need importöörid teatud ainete hindu madalamal hoiaks. Kuid milleks oli siis tarvis tollitõstmisi ette võtta, et pärast hindade hoidmine mõne firma iseäraliseks ülesandeks teha, kes pealegi sellest ülesandest õige iseäraliselt aru on saanud? Selles asjas liiguvad kõiksugu kuulujutud

üumber ja asjata ootame autoriteetlist seletust, kuidas lugu õieti on ja kuipalju juttudel põhja all on, et mõned ärimed hindade hoidjate killast siseturul oma eriala kaupu üles ostavad.

Samuti selgusetu ja ilma nähtava kindla sihita on otsekohesed korraldused meie rahanduse saneerimise alal. Esialgu kuuldus, et seisukorra parandamiseks iseäralist valuutalaenu tarvis ei olla. Riigikassa valuutatagavaradest jätkuda tarviliku saneerimisaktsiooni läbiviimiseks. Mitmel puhul kuulsime, et tarvis on ainult iga väljaantud valuutamarga asemel paar-kolm pabermarka ringvoolust tagasi tõmmata ja seisukord peab labenema. Ajalehtede teatel anti Eesti Pangale kahe miljoni kuldrubla väärtuses valuutamarkasid riigikassast käsutada, mis-suguse summa alusel teatud kokkulepe pidi saavutatama erapankadega marga kursi toetamiseks. Teatud paranemist oli märgata ainult paar päeva ja siis läks kõik vana rada. Börsel hakati jälle koteerima ainult ostjate kursisid, kuna müüjaid ei olnud. Kahest miljonist kuldrublast ei ole enam mitte midagi kuulda ning pankadevahelisest kokkuleppesest räägitakse anekdooti, et ametlikust kursist ainult üks pank kinni pidavat, kuid sel ei ole midugi ei valuutat osta ega valuutat müüa. Pabermarkade sissetõmbamine sündis aga vähemal määral kui neid markasid valuutamüügist sisse pidi tulema.

Sama laadi segases vees sünnivad läbi-rääkimised välislaenude asjus. Mõne aja eest oli raske leida ärimedest või ka asjaar-

mastajat kes eneselt mitte teatud õigust ei arvanud olevat välislaenu või metsamüügi agentina tegutseda. Teada on aga, et niisugune viis kõige kindlam on igasuguse tõelise laenu või suurema ärilise kombinatsiooni nurja ajamiseks, kui tema ümber liig palju agentisid sumisevad. Sellegi peale vaatamata läks korda ühte laenukombinatsiooni peaaegu kuni tema viimase lõpuni läbi viia. Kokkulepe oli olemas ja jäi ainult üle seda teostama hakata, kuid korraga kuuldus, et üks sinne pangategelane väljamaale on komandeeritud laenu tegemiseks. Ehk küll valitsuse lähedal seisev „Postimees“ seda komandeerimist dementeerib, on kogu saatmise lugu, samuti ka saatmise tingimised Tallinnas nähtavasti saadetava indiskretsiooni läbi avalikuks saladuseks ja kõneaineks saanud. Kuidas niisuguses õhkkonnas võimalik on mingisuguseid laenukavatsusi läbi viia, jääb muidugi ära oodata. Soodsad ei ole need igatahes mitte laenu saamise mõttes, küll aga väga soodsad valuuta-spekulantidele kuulujuttude sünitamiseks, et kursside peale teatud sihhi mõju avaldada. Mingisugune apokriifiline telegramm käis näituseks mõne päeva eest mustal börsel suust suhu ja selle mõju valuutakursside peale oli silmanähtav.

Kõige viimase uudise **Valoriseerimine.** sena tuleb Eesti Panga konto-korrent laenude valoriseerimise katse, mida *ad hoc* 1. augustiks taheti läbi viia. Laenude valoriseerimise vastu ei saa ju põhimõttelikult vaielda, kuid seda enam hukkamõistetav on see viis, kuidas seda praegusel korral läbi viia kavatsetakse. Eesti Pank saatis lihtsalt oma klientidele paar päeva varemalt kirjad välja, et konto-korrent laenu 1. aug. üles öeldakse, kes neid aga pikendada tahab, peab vastava muu kohustuse alla kirjutama, et laenu 100 margaga üks kroon on valoriseeritud.

Meil on teatavasti Eesti mark seaduslik maksuabinõu. Valoriseerimise üksus „kuld-kroon“ on margaga teatavas vahekorras. See vahekord on seaduse põhjal ilmaturu kullahinnast. Sellepärast on Eesti Panga nõudmine, et võlad saaks valoriseeritud 100 margaga üks kroon kahtlemata seadusvastane, sest et 100 margaga praegu ilmaturul kuldkrooni osta ei saa. Niisama seadusvastane on kahtlemata ka praegu Tallinna börsel koteeritava kuldkrooni kurs, sest ka selle hinnaga ei saa ilmaturul kuld-

krooni mitte osta. Arvata aga, et seadusandja kuldkrooni koteerimise teel kodanikka petta oleks lubanud või tahtnud on täiesti põhjendamata. Näib päris tõenäolik olevat, et Eesti Panga poolt kavatsatud valoriseerimine kuigi ta laenajate nõusolekul sünniks, juriidiliselt ometi maksvuseta on, sest et laenajad hädasunnil Panga seadusvastalist nõudmist pidid täitma. Niisugune surve aga tühistab Balti eraseaduse põhjal lepingu.

Niisugune oleks küsimuse vormiline külg, mille vastu sisuliselt muidugi võib vaielda öeldes, nagu seda teeb ka Eesti Panga juhatus oma ametlikus teadaandes, et „valoriseerimise otstarb on piiri panna spekulatsioonile marga langemise peale, mis senikaua kui võimalus on kallimas rahas tehtud võlgu odava rahaga tasuda, kõikide võlgnikkude juures loomulikuks nähtuseks on. Kindlasti 99% Eesti Panga konto-korrent nõudmistest on pärit sellest ajast, kus Eesti marga kurs krooniga võrreldes kaugelt alla 100 oli.“ Kahjuks teeb Eesti Panga juhatus edasi oma klientide arvel võllanalja, kirjutades, et „konto-korrent arvel laenuks saadud summade all on ostetud – peame eeldama ja oletama – täiesti hinnaväärilisi asju ja varasid, mille väärtus Eesti markades vastavalt kursi langemisele tõusma peaks ja nii ei tohiks keegi valoriseerimise läbi ei võita ega kaotada“. Ei ole raske näidata, et see eeldus ja oletus puhtvormiline ja vale on ning teda igal juhtumisel mitte üldsustada ei või. Konto-korrent laenude ainus otstarb ei olnud mitte hinnavääriliste asjade ja varade muresemiseks võimalust anda, ja kui tõesti nii oleks olnud, siis tuleks Eesti Panka ja tema juhatus küll kahetseda. Meie usume ja loodame, et niisuguseid isikuid, kes konto-korrent laenusid tarvitasid asjade ja varade kokku ostmiseks, milles need laenud veel praegu seisavad, võrdlemisi vähe oli ja niisuguseid laenusid ei oleks tõesti mitte patt asjade ja varade ostupäeva kursiga valoriseerida. Peab aga oletama, et suur osa Eesti Panga konto-korrent laenudest ei ole mitte võetud asjade ja varade kokkuostmiseks, vaid tegevuskapitaalsiks, millega ostetakse ja müüakse. Nende ostu-müügi operatsioonide tagajärg võis olla mitmesugune ja väga ettevaatamata on siin Eesti Panga juhatusel seletada, et üldiselt marga langemisest tekkinud vahe konto-korrent laenuvõtjate käes kasuena alal on püsinud. Igatahes ei ole see sündinud mitte korralikkudes äriettevõtetes,

mis teatud vaheltkasuga kauplevad. Üks niisugustest äriettevõtetest on näit. E. T. K., mis kaupsid teatud kindla vaheltkasuga edasi müüb. Kui nüüd mark vähehaaval ja samm-sammult langes, siis ei saanud E. T. K. muidugi oma Eesti Pangast laenatud rahale kursivahedest tekkinud kasusid juure kaubelda. Eesti Pangast laenatud summad on läinud võlgumüüdud kaupade näol mitmesugustesse ühisustesse, kes need kaubad omakorda on realiseerinud ja nii on kursi vahedest tekkinud kasud vähehaaval üle maa laiali valgunud ning neid on võimata tagasi nõuda E. T. K-lt. Samasugune lugu on kahtlemata ka teiste ettevõtetega, mis suurema tegevuskapitaaliga töötavad ja seda tegevuskapitaali Eesti Pangast on saanud. On aga ka teisi juhtumisi. Tuletame meelde ainult Tallinna metallivabrikuid, kes ühed suuremad Eesti Panga võlgnikkudest on. Nende võlad on tekkinud peaaesjalikult Vene vedurite parandamisest saadud kahjude arvel. Nüüd karistab neid Eesti Pank selle kahju saamise eest valoriseerimisega, eeldades ja oletades, et need metallitehased hinnaväärilisi asju ja varasid on ostnud.

Teatavasti sündis meie marga langemine viimasel ajal ühtaegu majanduslise kriisiga ja viljaikaldusega. See seisukord ei võimaldanud igatahes suuremal hulgal ettevõtetele mitte mingisugust spekulatsiooni marga kursi langemise arvel. Teada on ju, et näit. esimene marga kursi langemine läinud aasta lõpul enesega mingit nähtavat hinnatõusu kaasa ei toonud. Hindade tõus ja spekulatsioon algas alles pärast seda kui tollitõstmised sellele siseturul pinda olid valmistanud ja mark kohutavalt langetama hakkas, ning ka praegugi on küsitav, kas hinnad siseturul selles proportsis on tõusnud, milles mark on langenud.

Meie pangapoliitika praegune ülesanne seisab väljaantud krediitide kokkutõmbamises ja ringvoolu vähendamises kuri selle normini, kus Eesti marga kurs püsima võib jääda. Selle ülesande teostamine lõikab juba küllalt teravalt meie majandusliku organismi lihasse, või kui soovitakse liiglihasse, ja kahelda tuleb, kas ta suudab seda ekstra lihanaela anda, mis temalt valoriseerimise teel nõutakse. Marga kursi langemine ei ole mitte laenuvõtja süü, vaid on riigiaparaadi süü, mis meie krediidi- ja rahapoliitikat ei ole osanud õieti juhtida, ning on püüdnud üle-

jõu tegutseda. Nüüd selle vea eest laenuvõtjatele karistust määrata võib küll õige olla parteipoliitiliselt, kuid on valesamm rahvamajanduse seisukohalt vaadates.

Eesti Pank ei ole igatahes krediitide kokkutõmbamise eesmärgi valoriseerimise juures sugugi silmas pidanud, sest et tähtpääv nii lühikene anti, et ükski ettevõtte selle aja jooksul midagi realiseerida ei suutnud, ja kõlab jällegi täielise võllanaljana märkus juba nimetatud interview'ist, et „valoriseerimine viidakse läbi kokkuleppe alusel ja igal võlgnikul on õigus oma võlgasid ilma valoriseerimata tasuda, kui tema mitte ei soovi oma kohustusi kroonidesse ümberhinnata ja edasi pikendada. Pikaajalisem valoriseerimistähtpääv oleks võlgnikkudele annud võimalusi tõesti suuremaid summasid realiseerida ja tasuda ning see ei oleks ilma mõjuta jäänud ka Eesti marga praeguse kursi peale. Nüüd aga sihhib kogu ettevõtte selle peale välja, et võimalikult kõiki konto-korrent võlgnikka valoriseerimismaksu maksuma sundida. Sellest asjaolust on ka Eesti Panga juhatus nähtavalt aru saanud ja on juba oma otsust vähe pehmandanud selle läbi, et konto-korrent võlgade kindlustuseks antud ärivekslid, kui nad vähemalt kahe kuu jooksul tasutakse, kursiga 100 marka 1 kroon krediteeritakse. Kuid meie arvates oleks küll palju soovitamam kui Pank oma otsust revideeriks ja valoriseerimise tähtpääga üleüldiselt pikendaks. Selle aja jooksul jääks temal võimalus hea õnne korral ka marga kurssi vastavalt reguleerida, nii et kõik vastuvaidluse ja etteheidete põhjustel Pangale valoriseerimise asjus kõrvaldatud saaks. Sedasama on soovitanud Pangale ka teiste pankade esitajad, kes muidugi valoriseerimist Eesti Pangaga kaasa peavad tegema.

Ühe asja on Eesti Panga juhatus oma viimase ringkirja puhul täiesti arvestamata jätnud, nimelt ajaloo, et tema laenajatekogu enesest kujutab ühte suuremat majanduslikku ja poliitilist jõudu Eestis ja laenajate streik, kui nii ütelda võiks, Pangale äärmiselt kardetavaks võib saada. Valoriseerimise otsus on loonud ühise laenajate frondi Panga vastu ja ei ole kuigi raske otsustada, kelle kahjuks võitlus lõpeb, kui lõõmine lahti läheb. Siin oleks panga juhatusel enam kui kunagi tarvis olnud meeles pidada roomlaste tarkõna: *divide et impera!*

Krediidipuudusest Tartus.

Omal ajal olid Tartu töösturid väga häävatud, kui „Eesti Mõjandus“ nende kohta tähendada julges, et kunst ei ole mitte valmistada, vaid kunst on valmistatud kaupa müüa, ning et tööstur oma tegevust mitte lõpetatuks ei või lugeda kauba valmis saamisega. Tartu tööstuse haigust ei pidanud meie mitte krediidi vaid turu puuduseks. Nüüd kirjutavad ajalehed ringkäigu puhul Tartu vabrikutes muuseas:

„Tartu telefonivabrik töötab end. 160 töölise asemel 103-ega. Käesolevast nädalast peale on ta ka nädala tööpäevade arvu vähendanud neljani. Vaatamata sellele peale et vabrikul tellimisi peale sisemaa Leedust, Lätist ja Soomest, ei suuda ta läbi müüa oma saadusi. Praegu seisab ladus umbes ühe aasta produktsioon 3000–4000 mitmesugust aparati.

Samuti kirjutakse „Teguri“ kohta:

„Töötellimisi on võrdlemisi rohkesti, kusjuures ka ladusse võiks valmistada kui selleks tõrvilist tagavarakapitaali oleks“.

Sissejuhatuses sellele ülevaatele öeldakse aga, et Tartu tööstusettevõttes on kõik enamvähem elujõulised, kuigi nad tarvilise krediidi puudusel oma tegevust vähe piirama on sunnitud. Nii tuleb siis välja, et Tartu telefonivabrik „krediidi puudusel“ ühe aasta produktsiooni ladusse on valmistanud, kuna „Tegur“ ka heameelega valmis oleks ladusse valmistama, kui aga tarvilist krediiti oleks.

Niisugune kriisi lahendamine ei ole küll kunst, kuid seda teed tarvitavad ainult ettevõtjad, kes oma ettevõtteid ebatervete krediitidega tahavad ära uputada.

Kaheksatunnilise tööpäeva küsimus töökonverentsil.

Valitsuste esitajate seletused.

M. Martina.

I.

Kuendal töökongressil, mis 15. juunist kuni 5. juulini Genfis koos oli, tuli direktori aruande hindamise puhul ka 8-tunnilise tööpäeva küsimus harutuse alla. Suuremate Euroopa tööstusriikide esitajad

andsid sel puhul seletusi, missugused nende seisukohad selles küsimuses on.

Nagu teada, on 8-tunnilise tööpäeva teokstegemine üks tööliikumise põhi-nõudmistest, ja kui rahvusvaheline töö-organisatsioon 1919. aastal ellu kutsuti, siis oli just tööaja lühendamise küsimus üks nendest, mis otsekohe lahendamisele võeti. Kuna töö-organisatsiooni põhiseaduse seletuses töölisklassi halatsemisväärilise seisukorra peale tähelepanu juhiti ja väga õieti seletati, et töölise seisukord hädasti parandamist nõuab, kui rahulolematust edasi kesta ei taheta lasta, võeti tööaja lühendamise küsimus juba esimese töökonverentsi pävakorda, mis 1919. a. sügisel Washingtonis kokku astus. Washingtoni töökonverents võttis sellekohase seaduse eelnõu (konventsiooni) vastu, mis rahvusvaheliseks pidi saama. S. o. kuna töökongressi eelnõu vastu võttis, olid kõik liigeriigid kohustatud seda eelnõu teatava aja jooksul maksma panema, vähemalt seadusandlistele võimudele soovitades ettepanema... Seni on aga ainult viis vähemat riiki mainitud konventsiooni kinnitanud, kuna suured tööstusriigid seda veel mitte ei ole teinud, olgugi et töö-organisatsiooni ellukutsumise päivil seda mitte eeldada ei võinud. Sest oleneb ju peaaesjalikult suurte tööstusmaade sammudest ja eeskujust, kas ja kuidas töö-kongresside otsused rahvusvaheliselt täitmist leida võivad.

Arusaadaval viisil on rahvusvahelise töö-organisatsiooni tegev asutus – töö-toimkond – selles eriti huvitatud, et töö-kongresside otsused liigeriikide poolt täidetud saaksid. Ja töötoimkonna direktori aruanne – üle 400 lehekülje paks raamat – kõnelebki sellest, kuidas kõige selle läbiviimisega viimasel ajal lugu on olnud, mis töö-organisatsiooni põhiseaduse sissejuhatuses töölisklassi käekäigu ja tuleviku parandamiseks tarvilikuks tunnistatud. Siia kuulub siis arusaadaval viisil ka 8-tunnilise tööpäeva küsimus.

Kuna direktor Albert Thomas oma aruandes uuesti rõhutab, et 8-tunnilise tööpäeva teostamine Washingtoni konventsiooni alusel ikka veel edeneda ei taha, näeb ta uusi raskusi selles, et Saksamaa sammu koguni tagasi on astunud ja tööpäeva eriseadluste läbi pikendanud... Seda olla sellepärast tehtud, et rasked sõjakahju tasumaksud suuremat, rohkemat tööd nõuda ja et see ilma tööpäeva pikendamiseta võimalik ei olla.

Selles küsimuses saab esimesena sõna Belgia tööliste esitaja, töö-toimkonna nõukogu liige ja konv. juhataja abi, Corneille Mertens, kes muu seas järgmist ütleb:

„Direktori aruande see osa, mis 8-tunnilise tööpäeva küsimust käsitleb, on meile väga suure tähtsusega ja sellepärast on vaja siin tööliste seisukohta selles küsimuses selgitada. Juba aastate viisi peavad töölised suure hulga riikide seisukoha pärast rahulolematust avaldama, kes küll meie tööstest töökongressidel ja töö-organisatsioonides osa võtavad, kes isegi kokkulepete poolt hääletavad, aga neid pärast ometi ei kinnita ega omal mail läbi ei vii. Meie ei või neid põhjendusi mitte mõjuvateks lunnistada, mis direktor oma aruandes teatavate maade suunas ette toob ja kelle toetades seal mitte võimalik ei olla, kokkuleppeid kinnitada, või neile vastavaid seadusi teoks teha. Washingtoni töökongressil 1919. a. võeti 8-tunnilise tööpäeva kokkulepe ühel meelel – niihästi valitsuste, kui ka töösturite esitajate poolt vastu. See kokkulepe pidi rahulepingu määruste järel iga riigi seadusandlastele võimudele valitsuste poolt vastuvõtmiseks ette pandama. Aga suurem osa töö-organisatsiooni liigriiki ei ole neid Versailles rahulepingu määrusi mitte täitnud. Sageli on valitsuste vabandused, millega nad oma teguviisi põhjendavad, tööandjatega ühesugused. Valitsused ütlevad: „Meie ei või 8-tunnilise tööpäeva kokkulepet teoks teha, sest et see naabrimaades veel maksev ei ole“. Mainitud naabrimaade poole pöörates kuulme just sedasama ja tööandjad ütlevad: „Meie peame oma maa valmistusvõimalusi ning selle jõukust kaitsema; meie ei või endid ränkade määruste alla paenutada, mis teistes maades veel mitte maksvad ei ole“.

„Aegajalt on töölised andmeid kogunud ja rahvusvahelistel kongressidel avaldanud; ehk ka kutsutud asjatundjad – usaldusmehed annavad igaüks oma maa kohta teateid. Need osutavad, et tööandjate ning valitsuste esitajate väited väga vähese tähtsusega on, sest et töölised – oma ametiühisuste jõu peale toetades – 8-tunnilise tööpäeva võrdlemisi laias ulatuses teoks teha on suutnud.“

Mitte esimest korda ei kuule meie täna, et töölised niihästi Washingtoni kokkuleppe kinnitamist nõuavad, kui ka seda, et valitsused mitte ainult siin, Genfis, töökongressidel kokkulepete ja ettepanekute poolt ei hääletaks, vaid et nad kõik vastu-

võetud kokkulepped ja otsused kodus täide saadaksid.

Kuna 8-tunnilise tööpäeva küsimus direktori aruandes sõjakahjude heakstegemisküsimusega seotud on, tahan mina tööliste esitajate grupi nimel mõne sõna selle asja kohta ütelda. On ju kindel, et Euroopa uuesti ülesehitamine ilma sõjakahjude heakstegemisküsimuse lahendamiseta mõeldav ei ole. Töölised soovivad sellepärast, et selle küsimuse lahendamine ruttu ja põhjalikult sünniks. Kuid meie ei tohi unustada, et mõned valitsused heakstegemismaksude suunas töökongresside otsustele vastase seisukoha omaks võtavad, eriti, mis Washingtoni tööaja kokkuleppesse puutub. Meie oleme selles arvamisest, et kõik Kesk-Euroopa riigid selle küsimusega enam-vähem seotud on ja sellepärast peaks meie kongress küsimuse suunas kindla ning selge seisukoha võtma. Direktori aruandes lk. 141 loeme:

„Saksa valitsus laskis oma esitaja läbi nõukogule veel kord kinnitada, et ta põhimõttelikult 8-tunnilise tööpäeva poolt on, kuid ühtaegu rõhutas tema, et ka valitsuse arvates tööpäeva pikendamine paratamata tarvilik olla. Ilma selleta ei olla võimalik Versailles rahulepingu läbi Saksamaale pealepandud heakstegemismaksusid tasuda, ega Saksa tööstust uuesti jalule seada“. Seesugune seisukoht on täiesti vastuvõtmata, sest siis võiksid ja ka näit. Prantsuse ja Belgia valitsused tulla ja ütelda, et neilgi tööstuse jalule seadmiseks paratamata tarvilik on 8-tunnilist tööpäeva kõrvaldada. Kui Saksa tööstuses 9, 10 ja 11 tunniline tööpäev maksta pannakse, tulevad teiste maade ettevõtjad ning valitsused ja ütlevad, et nemad 8-tunnilise tööpäevaga Saksamaa vastu võistelda ei suuda. Nõnda langeks rahvusvahelise töötoimkonna töö ja vaev kokku, kui ühel ehk teisel maal lubatud oleks. Washingtoni konventsiooni täitmisest loobuda. – Töölised ei või niisuguse tööaja pikendamisega nõus olla.

Teiste maade töölised teavad küll, et Saksa tööliste huvid teiste maade tööliste huvidega seotud on ja kogu maailma organiseeritud töölised toetavad sellepärast Saksa tööliste vastupanekut tööpäeva pikendamise vastu. Meie seisame selles asjas Versailles rahulepingu alusel, mille peale rahvusvaheline töö-organisatsioon on rajatud“.

Kõnelejale avaldatakse kiitust.

Prantsuse tööliste esitaja, J o u h a u x, rõhutas pikemas kõnes, et 8-tunnilise tööpäeva küsimus mitte tööliste mõõdaminev

tuju asi ei ole, vaid raugemata ning jäädav nõudmine, millest töölised kunagi ei loobu. Ta juhib konverentsi tähelpanu selle peale, et mitte rahvusvaheline tööorganisatsiooni ellukutsumine, ega selle eeltööd, või valitsuste esitajate poolehoidu-, ehk mõnesugused muud heameele avaldused veel edu ei tähenda, vaid kohustuste täidesaatmine, mis töökonverentsid oma otsustega valitsustele peale panevad, tähendab ühiskondlist edu. Kuid me peame imestades kinninaelutama, et just 8-tunnilise tööpäeva suunas, mis ju kogu sotsiaalse seadusandluse nurgakiviks on, vastuvõtmiste (ratifitseerimiste) arv nii ime väike on. Ma ei ütle, et vastuvõtjate maade arv väheneks, aga on tarvis rõhutada, et suured tööstusmaad, kes pühalikult toetasid, et nad rahvusvahelise tööorganisatsiooni toetada tahavad ja kes selle liikumise üle kogu maailma laiali laotasid, nüüd aga ise veel 8-tunnilise tööpäeva konventsiooni vastu ei ole võtnud.

„Nagu minu seltsimees Mertens juba ütles“, kõneleb Jouhaux edasi, „on riigid tõrkuvale seisukohale asunud ja ütlevad: Kui see riik ratifitseerib, siis teen ka mina seda; kui tema aga konventsiooni kinnitamata jätab, siis jätan ka mina ta kinnitamata! Kas Teie arvate, et see ühiskondlist edu tähendab?“

„Mina küsin nõnda ja palun Teid selle üle mõtelda! Seisend võtta ja sinna ootama jääda ei tähenda edasi sammumist. See on sünnis ja arusaadav koomilisele ooperile, aga mitte rahvusvahelisele töö seadusandlusele, ega kõlba sellega organiseeritud tööliste esitajate ees välja astuda. — Meie tundes on võimalik 8-tunnilise tööpäeva konventsiooni vastu võtta. Majandusline olukord on 1919. a. saadik igal maal paranenud, nagu kõigi riikide valitsused oma eelarve harutuste ajal kinnitavad. Seda tunnistatakse parlamentide ees, kui soovitakse, et parlament „ja“ ütleks. Aga siin tullakse ja üteldakse teisiti: majandusline elu olla ikka alles sassis ja tööpäeva pikendamine olla selle parandamiseks tarvilik. Ei, majandusline elu ei ole halvemaks muutunud, aga küll on halvemaks muutunud inimeste vaimline vaade. Kui omal ajal mõte üles võeti, 8-tunnilise tööpäeva küsimust Washingtoni töökonverentsi päevakorrale võtta, tunnistati ka võimalikuks, seda põhimõtet rahulepingu sissejuhatusesse üles võtta. Miks? Sellepärast, et selle põhimõtte teostamist võimalikuks peeti! Oli see Prantsuse-, Belgia-, Inglise-, Italia-, või mõne muu riigi esitaja, igaüks kinnitas, et 8-tun-

nilist tööpäeva mitte ainult otsustada, vaid et see tegelikult läbi viia tuleb. Mispärast täna teisiti? Ma ütlesin juba: sellepärast, et valitsuse ringkondade vaade halvemaks on muutunud. . . Nagu me täna kurvastades ütleva peame, et konventsioonide kinnituste arv väike on, nõnda oleme endistel aastatel rõhutama pidanud, et võitlus 8-tunnilise päeva vastu igal maal, nagu ka rahvusvahelises töö organisatsioonis päevakorral oli. Ei läinud üht kuudki mööda, ilma et 8-tunnilise tööpäeva aluseid ei oleks nõrgestada püütud.

Tööliste poolt võideldi — teadagi — selle vastu, ja ma kinnitan siin avalikult, et, kui mõne konventsiooni vastuvõtmist nõuame, me siis selle allakirjutamisega üksi ei lepi, vaid me nõuame selle tegelikku täitmist. Meie teame küllalt, et töö organisatsioonist suurt head oodata ei ole, kui mitte töölised ise valvsad ei ole ja kindla jõu ning teadmisega edasi ei rühi. Me teame, et tööliikumine alatasa sündmustekäigu ja inimeste peale peab mõjuma. Meie oleme seda meelt, et Washingtoni tööaja konventsioon paratamata vastu võtta tuleb, sest see on rahvusvahelise töö seadusandluse alus. Juba on viis aastat mööda, kus valitsused endid selleks kohustasid ja nüüd on aeg, kus valitsused oma töötused teoks peavad tegema. Meie ei nõua seda ainult tööliste huvides, vaid seda tuleb teha kogu inimkonna ja ka produktsiooni huvides.

Ma ütlen produktsiooni huvides sest teaduslike ja erapooletute uurimiste najal on kindlaks tehtud, et seal, kus 8-tunniline tööpäev maksma pandi ja kus selle vastu ei võideldud, produktsioon — valmistus — mitte ei vähenenud, vaid kasvas. Prantsuse tööministeeriumi poolt korraldatud uurimistöö, millest ma mullu siin kõnelesin, on nüüd lõpetatud ja näitab, et 8-tunnilise tööpäeva seadus paenduv küllalt on, nagu tööstus vajab. See uurimistöö tunnistab aga ka, et 8-tunnilise tööpäeva tõttu alkoholismus tuntavalt vähenenud ja tööliklassi elukõlblus märksa tõusnud on: töölise iseteadvus on kasvanud ja — hoolimata vastolulistest vooludest ja võitlustest tööliste ridades — kõneleme meie ametiühisustes üleüldistes huvides. See on tööliikumise ajaloos otsustav. Ja see sai võimalikuks vaba aja tõttu, mis tööpäeva lühendamise töölele kaasa tõi. Ainult nõnda oli töölisel võimalik küsimustega tutvuneda ja üksikasjusse tungida, ennast arendada.

Edasi kinnitab kõneleja, et 8-tunnilise tööpäeva vastased mitte ei peaks lootma, nagu võiksid nad nüüd, kus tööliste organisatsioonid ajutiselt nõrgad on, võitu saada ja tööaja reformi nurja ajada. Kuna töölised sellest nii visalt kinni hoiavad, ei või vastastel võidulootust olla. — Kõneleja juhib tähelepanu selle peale, et ka Saksa tööliklass 8-tunnilist tööpäeva käest ei anna ja kannab tunnistuseks Saksa sotsiaaldem. parteipäeva sellekohase resolutsiooni ette, mis järgmist ütleb:

„Meie ei ole selle juures kahelnud, et võitlus 8-tunnilise tööpäeva pärast veel lõppenud ei ole. Meie käime selles asjas ametiühisustega üht teed, ja meie siht 8-tunnilise tööpäeva täieliseks kättesaamiseks on üks ja seesama. Esihuvi langeb siin aga ametiühisuste peale ja seal peetakse praegu selle üle nõu, kuidas selles asjas rahvahääletamist ette võtta. Sotsiaaldemokraatlikel parteil on aga pühaks kohuseks, seda võitlust kõigiti toetada ja sellele parlamentaarset tuge anda.“

Edasi tuletas Jouhaux Inglise tööministri Tom Shaw sõnu meele, kes Genti ühistegelise näituse avamisel järgmist oli ütelnud:

„Me näeme, kudas Saksa tööliste peale survet avaldatakse ja nõutakse, et nad valmis oleksid kümme tundi töötama, sest et heakstegemismaksud seda nõuda. Kui aga Saksa töölised nõus oleksid kümme tundi töötama, siis tuleksid teiste maade kapitalistid ja ütleksid, et meil iga võistlus Saksa tööstusega ilma tööpäeva pikendamiseta võimata olla. Kui seda manöövrit ühes teha, siis ei saaks selle all mitte ainult Saksa töölised kannatada, vaid see koorem langeks ka Inglise-, Prantsuse- ja Belgia tööliste peale.“

Kõneleja esitab lõpuks resolutsiooni, milles ta konverentsi palub, et see nõukogule ülesandeks teeks, teid ja abinõusid otsida ning heakstegemiskomisjoni tähelepanu selle peale juhtida, missugused halvad sotsiaalsed tagajärjed sellel rahvusvaheliselt olla võiksid, kui tema heakstegemise plaan teoks tehtaks.

Inglise tööliste usaldusmees Poulton, tuletab meele, et tööaja küsimus konverentsidel juba kuuet korda kõne all on, kuna nõukogu koosolekul peale selle seda küsimust mitmel puhul harutatud. Kõigi siin esitatud maade töölised ootavad—üleüldist huvi silmas pidades —, et Washingtoni kokkuleppe igal pool vastu võetak.

Kõneleja avaldab headmeelt nähes, et Prantsuse tööminister, herra Justin Godard kohal on, kes ütelnud olla, et Prantsuse valitsus ligemal ajal saadikutekojale seaduse eelnõu esitada ja Washingtoni 8-tunnilise tööpäeva kokkulepet vastu võtta soovitada. — Direktori aruanne kõneleb sellest, et just Briti valitsuse seisukaht selle kokkuleppe vastuvõtmise juures takistuseks olnud. Mina loodan aga, et Briti valitsuse esitaja täna pärastlõunat meile oma valitsuse seisukoha lõpulikult ja ilma kahtlust jätmata teada annab ning ütleb, et Briti valitsus juba ligemas tulevikus alamkojale seaduse eelnõu esitab, millega ta Washingtoni tööaja kokkulepet vastu võtta soovib. Herra Tom Shaw oli Washingtonis 8-tunnilise tööpäeva komisjoni esimees ja on iseenesest mõista, et tema tööministrina selle kokkuleppe vastuvõtmist nõuab. Kõneleja laidab seda, et üks riik teise peale ootab ja alles teise järel sammuda tahab. Ta näitab, et praegusaja tööliste töö masinate juures palju pinevam on ja etta sellepärast rohkem puhkust vajab. On vaja äratundmisele jõuda, et inimene inimlikku ümberkäimist vajab. Mitte ainult aineeline edu ei ole tähtis; nõndasama tähtis on vaimuline ja vaimline edu. Tööline vajab perekonna elu. Selleks vajab ta aga ka vaba aega.

Saksamaa tööpäeva pikendamist arvustades ütleb kõneleja, et Saksamaa seni heakstegemismaksud ilma tööpäeva pikendamiseta maksta suutis! Pealegi ei tähenda tööpäeva pikendamine mitte valmistamise kasvamist. Ühes suures Inglise vabrikus lühendati tööaega 46 tunnini nädalas, töölisele ennelõunat 10 min. ja pärastlõunat 10 min. rahu andes, mis kuidagi töö hulka ei vähendanud. Sellepärast ei sünni see mitte ainult tööliste huvides, kui me Washingtoni kokkuleppe teostamist nõuame, vaid see sünnib kõigi ühiskonna kihtide huvides. Sellepärast jälgivad ka kõik maad ja kõik kihid selle küsimuse saatust põnevusega. Mina loodan, et konverentsi saadikud koju tagasi jõudes meie vaated oma valitsustele selgeks teevad ja järgmisel aastal võib siis hr. direktor oma aruandes teatada, et suurem osa siin esitatud riikidest Washingtoni kokkuleppe vastu on võtnud.

Juhataja annab sõna hr. Justin Godard'ile ja tervitab teda uue Prantsuse valitsuse tööministrina, kes juba 20 aastat parlamendi liikmena peaaesjalikult tööküsimustega tegemist teinud, nii et tema nimi kõigi sotsiaalreformi teostustega ühenduses

on, mis Prantsusmaal viimase veerandsaja aasta jooksul teoks tehtud.

Justin Godard tänab tervitامast ja tema maad lugupidades meeletuletamast. Kokkuvõttes ütleb tema: Ma soovin õnne direktorile ja tema kaastöölisele rahvusv.-töö-toimkonnas seda suurt tööd hinnates ja lootes, et see kõik raskused ära võidab. — Mina annan mõningaid teateid 8-tunnilisest tööpäevast Prantsusmaal ja tahan ühtlasi Prantsuse valitsuse arvamist ning tahtmist selles asjas siin teada anda. 23. aprillil 1919 Prantsusmaal maksuma pandud 8-tunnilise tööpäeva seaduse põhimõte on häid tagajärgi saavutanud. See põhjeneb Washingtoni kokkuleppe põhimõtte alusel; tagajärgedena võime juba tööliste elukommete paranemise ning aineliste valmistusvahendite muutmise peale näidata. Kolmekümnes ametkonnas viie miljoni palgalisega on tööliste ja tööandjate vahel uued töötingimised kokku lepitud ja mainitud kokkulepped on seaduslikkude määruste teel seadustena kinnitatud. Praegu on 8 uut kokkulepet ettevalmistusel. Nende kokkulepete täitmise üle valvab riigi tööstuse järelvalve. Tuhandeid ülesastumisi on trahvidega karistatud. Mina rõhutan seda tõeasja eriti, sest et see tunnistuseks on, kui tõsiselt Prantsuse riik 8-tunnilise tööpäeva läbiviimise peale vaatab ja kui truufta neid kokkuleppeid kaitseb, mis töölisel ja tööandjal selles suunas on sõlminud. — Olgugi et tuhandeid ülesastumisi on karistatud, ei ole nende arv tööliste suure arvu kõrval mitte üleliia suur.

Versailles rahulepingu XIII osa järel peab 8-tunniline tööpäev üheks abinõuks olema, mis tõesti inimlikku töökorraldust peab võimaldama.

Ma võin ühe Prantsuse tööministeeriumi poolt läbiviidud uurimise põhjal, mis peagi avaldatakse, ja mis hulga head materjali annab tööliste vaba aja kasutamise suunas, kinnitada, et 8-tunniline tööpäev Prantsusmaal perekonna elu on tõstnud ja edendanud ning huvitavaid sotsiaalseid uudisnähtusi esile toonud, mis tervise hoolekannet, kehakultuuri, elukutse oskushariduse püüdi kirjanduse abil ning mitmesuguste kultuuriliste ühisuste abil vastu peegeldavad. 1919. a. saadik on tööliste aidade arv 45% tõusnud. Alkoholi tarvitamine väheneb rõõmustaval viisil. Selle kohta sisaldab eelmaintud uurimistöö hulga kindlaid andmeid. Isegi viinamüüjad trahterite pidajad on sellega päri. Üks nendest on ütelnud, et äri sestsaadik mugavamaks olla saanud,

ei olla enam nõnda palju joomarisi, ega sugugi uulitsa veerul lamajaid. . .

Seda Teile ettekandes ei või ma ka unustada, missuguseid kogemusi me töörohkuse suunas oleme saavutanud. Meie oleme arvudel põhjenevaid uurimisi toime pannud ja võime nende peale toetades tõendada, et igal pool kus ettevõtja 8-tunnilise tööpäeva alusele on asunud, töötegu rahuldavalt edeneb ja et töölisel oma eluga rohkem rahul on kui enne. — Prantsusmaa püüab siis kindla sotsiaalpoliitika joonega, mida praegune valitsus eriti omaks tunnistab ja kõige jõuga toetada tahab, töö- ja tööliste tähtsust riiklises elus täielikult tunnustada. Isegi rängal, sõjale järgneval kriisi ajal oli Prantsusmaa selles arvamises, et ta oma ülddismi huvitsid kõige paremini ja kestmmini kindlustab kui ta tööd ja tööjõudu vääriliselt kaitseb.

Kunagi ei ole Prantsusmaa, kes varemest uuesti elule tõusta ja lugemata ahervarsi uuesti eluasemeteks muuta tahab, selle peale mõelnud, nende väga tõsiste paratamatustega tööaja lühendamisele takistusi teha. Need on kaks ise asja. Ilma et me Versailles rahulepingu XIII osa vaimu ära salata tahaksime, arvame ometi, et neid kahte küsimust mitte ükssteisega siduda ei või, ilma et töö selle läbi ränka ülekohtu kannatada saaks.

Alles hiljuti andis Prantsuse valitsus saadikutekojas järgmist avalikult teada:

„Neid paremusi, mis töölisel enestele võitnud, ei lase meie mitte puutada.

„Meie kaitseme 8-tunnilise tööpäeva seadust, mis küllalt paenduv on ja mis palgatöölise olukorda aineliselt ja kõlbliselt põhjalikult on parandada suutnud.

„Meie soovime, et vahusvahelistel töökonverentsidel Washingtonis ja Genfis otsustatud kokkuleppe konventsioonid otsekohe kinnitatud saaksid.“

Sellega on Prantsuse valitsus oma kindlast tahtmisest tunnistuse annud, et ta rahvusvahelisi kohustusi tõsiselt võtab ja et ta nendes ka kindlustust omaenese paranduspüüete suunas näeb, mis rahu tööle suureks toeks ja kindlaks aluseks on, mille teostamiseks ta enese kohustatud tunneb olevat.

Prantsuse valitsus on valmis Washingtoni konventsiooni kinnitama. See ei ole ju muud midagi, kui Prantsusmaal juba maksva tööaja seaduse rahvusvaheline vorm, ja Prantsusmaa on oma tööaja seadusega juba ette Washingtoni konventsioonile allunud.

Nõnda oleme meie valmis kõiki rahvaid toetama, kes võitlema peavad olemise pärast ja sotsiaalsete õiguste kaitse pärast.

Meie konverentside lugupidamine (autoritääri) on kasvamas, rahvusvahelise töötoimkonna ja kogu sotsiaalse ilma südame-tunnistus hakkavad ikka enam ja enam vastutusest tööstuse edenemise suunas aru saama ja lubavad meid usaldusega rahu

ning sotsiaalse õigluse tuleviku peale vaadata.

Kõnelejale avaldati elavat kiitust.

Bibliograafia.

Toimetusele saadetud kirjandus.

„Eesti Politseleht“ nr. 28. 26. juulil 1924.

„Sõdur“ nr. 30. 25. juulil 1924.

„Piiritus-Tärglistööstus“ nr. nr. 5, 6. 1924.

Kroonika.

Eesti.

Kaubandusline läbikäimine nõukogude Venemaaga.

1-7. juulini on raudteed mööda Narva ja Irboska jaamade kaudu nõukogude Venemaale saadetud:

1. Eksportkaup.

22 vag. ajalehepaberit, kaal 259,3 tonni; 1 vag. majakraami ja 4 vag. viljakaitse uksi (raudtee oma laadimise abinõud).

2. Transiitkaup.

6 vag. aniliinvärve, kaal 62,9 tonni; 3 vag. koorelahutajaid, kaal 29,9 tonni; 6 vag. segakaupa, kaal 36,4 tonni ja 3 vag. bukspuust võitündri osasi, kaal 3,4 tonni.

Sama aja jooksul on nõukogude Venemaalt raudteed mööda Narva ja Irboska jaamade kaudu Eestisse tulnud:

127 vagunit rukist, kaal 2068,8 tonni; 14 vag. odre, kaal 199,2 tonni; 16 vag. sigurisi, kaal 203,2 tonni; 3 vag. puuvillaseid kaitse, kaal 23,1 tonni; 13 vag. linu, kaal 115,0 t.; 1 tsistern naftat, kaal 13,1 t. ja 1 vag. sinepit, kaal 4,0 tonni.

7-15. juulini on Eestist raudteed mööda Narva ja Irboska jaamade kaudu nõukogude Venemaale saadetud:

1. Eksportkaup.

31 vagunit ajalehepaberit, kaal 398,4 tonni; 1 vag. vineer toolipõhjasi, kaal 2891 klgr.; 15 vag. vabrikumasinade osadega, kaal 124,9 tonni ja 2 vag. viljakaitse ustega (raudtee oma laadimise materjal).

2. Transiitkaup.

10 vagunit segakaupa, kaal 98,5 tonni; 2 vag. smirgelkivi, kaal 28,6 tonni; 3 vag. terastraati, kaal 37,3 tonni; 2 vag. koorelahutajaid, kaal 22,3 tonni ja 1 vag. aniliinvärvi, kaal 12,9 tonni.

Sama aja jooksul on raudteed mööda Narva ja Irboska jaamade kaudu nõukogude Venemaalt Eestisse tulnud:

21 vagunit sigurisi, kaal 267,1 tonni; 43 vag. rukist, kaal 698,3 tonni; 6 vag. odre, kaal 91,9 t. 10 vag. linu, kaal 86,0 tonni; 1 vag. hobuseõhve, kaal 5,4 tonni; 6 vag. Siberi võid, kaal 58,7 tonni; 1 vag. takku, kaal 5,5 tonni; 1 vag. lääts, kaal 16,3 tonni; 1 vag. tooreid loomanahku, kaal 5,9 tonni; 1 vag. linnusulgi, kaal 3,7 tonni ja 1 tsistern nafta õli, kaal 11,3 tonni.

Kaubandusline läbikäimine Lätimaaga.

1-7. juulini on Eestist raudteed mööda Valga jaama kaudu Lätimaale saadetud:

22 vagunit tsementi, kaal 352,3 tonni; 3 vag. 39 eluseaga; 1 saadetus majakraami, kaal 721 klgr.; 2 saadetus mitmesugust pudukaupa, kaal 1443 klgr.; 2 vag. 20 elus sarvloomaga; 13 kasti Tartu „Pain Normali“ leivavabriku küpsetatud teraleiba, kaal 799 klgr.; 2 vag. 8 hobusega; 3 vag. 36 elus vasikaga ja 1 elus lambaga ja 3 saadetus segakaupa, kaal 1781 klgr.

Sama aja jooksul on Lätimaalt raudteed mööda Valga jaama kaudu Eestisse tulnud:

1 vag. suhkurt, kaal 15,9 tonni; 1 saadetus raudkaupa, kaal 664 klgr.; 1 saadetus õmblusnõelu, kaal 288 klgr.; 2 tsisterni bensiini, kaal 28,6 tonni; 1 saadetus kivi- ja portselaannõusi, kaal 836 klgr.; 3 saadetus mitmesugust pudukaupa, kaal 1498 klgr.; 1 vag. 2 hobusega; 1 vag. klaaspudelid, kaal 10,6 tonni; 1 vag. emailleeritud nõusi, kaal 4,3 tonni; 1 saadetus pruugitud riideid, kaal 44 klgr. ja 2 vag. segakaupa, kaal 6,8 tonni.

7-15. juulini on raudteed mööda Valga jaama kaudu Lätimaale saadetud:

28 vagunit tsementi, kaal 373,9 tonni; 11 kasti Tartu leivavabriku „Pain Normali“ küpsetatud teraleiba, kaal 676 klgr.; 1 saadetus puuvillast ritel, kaal 271 klgr.; 1 saadetus metallkaupa, kaal 720 klgr.; 1 vag. vasikanahku, kaal 14,6 tonni; 7 vag. 92 elus seaga ja 76 elus vasikaga; 1 vag. 18 sarvloomaga; 2 kohta majakraami, kaal 2868 klgr.; 4 saadetus segakaupa, kaal 2833 klgr. ja 1 platvorm autoosadega, kaal 1523 klgr.

Sama aja jooksul on Lätimaalt raudteed mööda Eestisse tulnud:

3 vagunit suhkurt, kaal 47,9 tonni; 2 saadetust mitmesugust pudukaupa, kaal 1456 klg.; 1 saadetust klaaskaupa, kaal 440 klg.; 1 saadetust nahka, kaal 427 klg.; 1 saadetust rauda, kaal 122 klg.; 1 vag. heeringaid, kaal 10,1 tonni; 2 saadetust kuivatud soolikaid, kaal 521 klg.; 1 vag. klaasteoseid, kaal 5,1 tonni; 2 vag. segakaupa, kaal 6,1 tonni; 2 saadetust raudteoseid, kaal 1711 klg. ja 1 vag. emailleeritud nõusid, kaal 4,3 tonni.

Ametlikud teated kaubandustööstus- ministriumilt.

Skandinaavia.

Eesti eluloomade sissevedu Rootsi on peale Kommerskollegiumi otsust 4 skp., mille järele Võru maakond sõra- ja toitõvest ning Eesti terves ulatuses põrna põlendikust vabaks tunnistati, lubatud.

Eluloomade sissevedu on Rootsi ainult otsekohe- seks tapmiseks lubatud. Soodustus seisab meile nüüd selles, et Eesti põrnapõlendikust vabakstunnistamise tagajärjel loomade karantiinis olemise aeg 10 päeva pealt 24 tunni peale alandatud on, mis üldise mää- rusena ka kõikide teiste maade kohta maksev.

Juunikuu tagasivaade. Puuturul aprillist peale valitsev vaikus on ka juunis edasi kestnud. Üldse on juuni jooksul Rootsis 25.000 kuni 30.000 st. puumaterjaali välja veetud, mille lõtku käesoleva aasta väljaveo arv 575.000 st. välja teeb, mis umbes sama, kui 1923. aastal. Vaatamata väikese müügitempo peale ei ole Rootsi puuturu seisukord mitte halb. Hinnad on peale mai üksikute noteerimiste alane- mist püsima jäänud ning vaevalt võib arvata, et need langevad võiksid. Rootsi ajalehtedest käis sõnum läbi, et Rootsi puumaterjaali eksportöörid Soome eks- portööridega kokku leppinud olla, talvel produktiooni tuntavalt vähendada, et sel teel kevadiste hindade langemise eest hoida. Puumassi väljaveodu on era- korraliselt suur olnud: senini on 615 000 tonni sul- fit- ja 225.000 tonni sulfaatmassi välja veetud, mis resp. 84 ja 94% harilikust aastaproduktioonist moodustab. Kui arvesse võtta, et paljud kontinendi paberivabrikud pikemat aega puumassi sisseostmi- sega väga tagasihoidlikud on olnud, siis on põhjust arvata, et Rootsi puumassil ka edaspidi suve ja sügise jooksul hea minek olema saab; on koguni võimalik, et sügisel nõudmine sulfitmassi järele suu- rem on kui pakkumine. Nii sulfit- kui ka sulfat- massi hinnad on endised.

Juunikuu sissevedu on suurenenud 39 000 tonni, väljaveodu aga 335 000 tonni võrra. Mais alanud väliskaubanduse bilansi paranemine kestab täies hoos edasi, ning arvatakse, et juuni koguni teatava, mitte suure väljaveo ülejäägi annab. Juunikuu väliskaubanduse statistikat värtuse järele ei ole veel olemas, nii et viimase oletuse kohta seisukohta võtta ei saa.

Skandinaavia võiturul. Viimasel aastal kain- nis tihti ette tulnud järsud vähenna tõusud ei ole võit- turgu stabiilseks muuta lasknud. Järsule hinna tõu- sule on harilikult peaaegu sama järsk langemine järgnenud, mille tagajärjel võiostjad ilmaturul või kui spekulatsiooni artikli peale vaatama on hakanud. Niisugune ettevaatus ja tagasihoidlikus võiostjate poolt mõjub muidugi väga tuntavalt produtsentide peale. 3. juulil Kopenhagensis läbiviidud võihinna kõrgenda- mine 70 ööri võrra klg. pealt ei ole sellepärast jälle

mitte otstarbekohane, kuna vähennad Inglismaal en- diselt väheneva nõudmise juures muutumatud olid. Et võiturul stabiilsust saavutada, peeti laupäeval 19 s k. p. Esbergis Inglise National Federation of Pro- duce Merchants'i esitajate ning Daani või noteerimis- komitee esitaja H. Klitgaard'i vahel läbirääkimisi, missuguste tulemuste mõju võituru seisukorra peale on. Esialgu ei ole läbirääkimiste tagajärjedest, mis- suguseid inglaste initsiatiivil peeti, midagi teada, ning on võimalik, et konverentsi tagajärjed üldse avalda- mata jäävad.

Daani käesoleva aasta esimese poole või üldine väljaveo arv ulatab kuni 63.348.000 kg. Rootsist on juuni jooksul 99.149 kg. võid välja veetud 145.128 kg. vastu juunis 1923. Käesoleva aasta esimese poole Rootsi või väljaveodu on 2.682.033 kg. suur, nii siis suurenenud, kuna mõõdunud aastal esimese 6 kuu jooksul ainult 1.734.545 kg. välja veeti. Või sisse- vedu oli juunis 102.890 kg. 185.599 kg. vastu juunis 1923. 1924. aasta 6 esimese kuu jooksul on Rootsi 268.882 kg. võid sisse veetud, 1923. aastal sama aja jooksul aga 610.084 kg. välja veeti. Või sisse- vedu Rootsi tuntavalt vähenenud, selle vastu on aga margariini sissevedu kasvanud: jaanuarist maini 1923. a. veeti Rootsi 600.091 kg. margariini, käesole- val aastal samal ajal 824.530 kg. Tähelepanu vääri- line on Norra võituru erakorraline paranemine. And- meid on ainult 5 esimese kuu üle, kuid need näita- vad, et selle aja jooksul Norrast 138.302 kg. võid välja veetud on, (1923. a. sama aja jooksul ainult 8.783 kg.) sissevedu on 950.628 kgrammist 1923. aastal kuni 103.067 kg. vähenenud. Nendest arvudest selgub, et Norra või väljaveodu tänavu suurem on kui sissevedu, kuna 1923. aastal suure sisseveo juures väljaveodu nimetamise väärilinegi polnud.

Lõpuks tuleb veel tähendada, et nii Rootsil, kui ka Daanile võituru seisukord Saksamaal – kuigi, võib olla, juhusliselt – sama tähtis on, kui võituru seisu- kord Inglismaal.

Juustuturg. Rootsis ja Norras on viimasel ajal tähelepanu juustu müügi kontrolli läbiviimise peale pöörama hakatud. Üldiselt on juustuturu seisukord hea. Kevadine järsk juustu hinna tõus on kadunud ning Rootsis võib koguni üksikute juustu sortide hin- dade väikest alanemist noteerida. Alanemine on seletatav nii järjest edasikesiva sisseveoga (peasja- likult Daanist) kui ka müüjate enestega, kes, müües alaväärtuslikku kaupa, hindade stabiilsuse eest väljas ei ole. Sellepärast on Rootsi põllutöö keskselts valit- susele ettepaneku esitanud, mille järele müüdava kauba kõlbulikkuse vastutus täielikult müüjate peale langeks.

Ka Norrast teatatakse, et seal valitsus otsustanud on stortingile seaduseelnõu esitada, mille järele põllutöötoodete, juustu, või ja munade headuse üle üldine kontroll sisse seatakse

Daanist on juuni esimesel poolel 258.900 kg. juustu välja veetud, missugusest arvust 20.900 kg. Rootsi, 26.400 kg. Inglismaale ning 211.600 kg. Saksa- maale saadetud.

Rootsi nädal. Rootsi kaupmeeste ühingu eel- tuleval aastakoosolekul, 20. augustil, tuleb arutusele muu seas ka „Rootsi nädala“ küsimus. Ollakse praegu arvamisel, et kõik äritingkonnad nädala kor- raldamisest elavalt huvitatud tohiks olla, peasja- likult aga tööstus. Kavatakse „nädalat“ kaunis lihtsalt korraldada, et aparaati mitte kalliks teha.

Nagu Norra kaupmeeskonna häälekandjast näha, korraldatakse Norra kaubamessi ajal, 31. augustist – 7. septembrini, ka Norras „Norra nädal“.

Rootsi lõikuslootused. Rootsi lõikuslootused on Põllutöö keskkatsejaama andmete järele viimaste heade ilmade tagajärjel sel määral paranenud, et kaunis optimistlikult lõikusele vastu vaadata võib. Heinasaak oli erakorraliselt hea, suvi- ja juureviljad tõotavad head saaki anda, koguni tailiviljad, mis alguses alla keskmist olid, on üldiselt ilmade tagajärjel paranenud.

Teated ettevõtete tegevusest.

Ärikalender.

8. augustil

A/S. „Dedaluse“ erakorraline peakoosolek kell 5 p. l. seltsi ruumides, Narva mnt. nr. 19.

12. augustil.

A/S. „Odor“ aktsionäride erakorraline peakoosolek kell 4 p. l. Põhja Panga ruumes, Tallinnas.

Tähtsamad vähempakkumised.

Mereasjanduse peavalitsus (Tallinn, Vana Sadama f. 21) kinnisel, 6. augustil s. a. kell 10 homm. – Tallinna uue-sadama juureveo-teede ehitistööd.

Posti peavalitsus (Tallinna, Kreutzvaldi t. 10), 13. augustil s. a. kell 11 homm. – 12 tulekindlat rahakappi.

Haridusministeerium, kinnisel, 8. augustil kell 12 – Läänemaa õpetajateseminaari sauna ja pesuköögi hoone ehitistööd.

Sv. varustusvalitsuse intendantuuri osakond (Tallinn, Pagari t. nr. 1, tuba 19), 9. augustil s. a. kell 11 päeval – särgi, pealis- ja aluspüksi ning pealisriiete nõdpe.

Uued seadused ja määrused.

Kaubandus-tööstusministri määrus kuld- ja hõbeasjade proovimise kohta on avaldatud „R. T.“ nr. 96–1924. a.

Määrus raudtee eriveotariif nr. 9 täiendamise kohta. Eriveotariif nr. 9 § 1 täiendatakse märkusega järgmise sisuga: „Otseühenduse dokumentide järele sisse tulnud kaubad, nende tagasiveo korral samale maale, kust sisse tulid, ei loeta transiitkaubaks“; sama tariif § 2-ses kustustatakse maha klamrides olevad sõnad: „(välja arvatud Venemaalist Narva ehk Irboska kaudu veetavad kaubad)“. §§ 3 ja 7 loetakse maksusetaks. Täiendused ja muudatused hakkasid maksma 1. augustist s. a. (R. T. nr. 97–1924. a.

Rahakursi määramise kord post-transferitide vahetuses väljamaaga. Käesoleva määrusega lõpetatakse ajutiselt „R. T.“ nr. 46 pug. 1 ja 2 nimetatud post-transferitide toimingud, arvatud 25. juulist s. a. Niisama lõpetatakse ka välismaa lunaliste saadetuste oiidamine post-transferitide kaudu, mis peale 6. aug. 1924. a. posti peale antakse (R. T. nr. 17–1924. a.).

Isiklikud teated.

Abielu varanduste lahutamise lepingud. Oskar Juhani p. Tõlp ja Ida Juhani t. Tõlp, sünd. Sagers; Israel Borocho p. Grobin ja Ehaja Meieri t. Grobin, sünd. Lipmann (R. T. nr. 96–1924.) Villem-Leonhard Josepi p. Sarvik ja Ida-Marie Peetri t. Sarvik, sünd. Oigus; Johannes Adami p. Kaan ja Johanna Viido t. Kaan, sünd. Otsing; Oskar Hendriku p. Zernask ja Eva Samuli t. Zernask, sünd. Uiu. R. T. nr. 97–1924.)

Varanduse hoolekanne. Kristoph Reinholdi p. Fuks'i, Paul August Friedrich Joosepi p. Dietrich'i, Jaan Mardi p. Reinert'i ja Valter Karli p. Reimann'i varanduse üle on hoolekanne sisse seatud. (R. T. nr. 97–1924.)

Kaubalaadimised riigi raudteel.

Üksikutel nädalatel on meie era-kokkuvõtte järele riigi raudteedel (laiaropalisel, Paide-Tamsalu, Valk-Mõniste ja kindluse Nõmme-Vääna kitsaropalisel liinidel) kaupe laaditud järgmisel määral (vagonid):

	7—14 juuni	14—21. juuni	21—29 juuni	27. j. — 5. juuli	5—12. juuli	12—19. juuli
Teravilja ja jahu . . .	43	71	19	53	55	87
Kartulid . . .	23	47	28	27	13	13
Elusloomi . . .	43	98	49	79	55	58
Linu . . .	17	4	12	9	8	7
Põletispuid . . .	58	124	93	163	138	189
Muud metsamaterjaali . . .	348	561	567	215	649	546
Põlevkivi . . .	26	68	125	131	79	136
Muud era-kaupa . . .	795	1106	893	1057	1209	993
Kokku . . .	1353	2079	1786	1734	2206	2029
Raudtee veod	125	330	228	432	348	308
Kokku laaditud . . .	1478	2409	2014	2166	2554	2337

Tallinna laiaropalisesse kaubaajama on samade aegade jooksul sisemaalt sisse tulnud:

	15—22. mai	22—31. mai	1—7. juuni	8—14. juuni	14—21. juuni	21—30. juuni
Teravilja ja jahu . . .	1	4	5	8	4	9
Kartulid . . .	58	16	14	12	26	29
Põletispuid . . .	171	428	378	276	153	211
Metsamaterj. . .	115	475	213	161	303	429
Linu ja takku . . .	17	82	24	17	19	10
Muud erakaubad . . .	60	204	112	58	160	122
Põlevkivi . . .	58	213	43	23	11	31
Kokku . . .	480	1422	789	555	676	841

Tallinna börsi kursisedel

		28. VII.	29. VII.	30. VII.	31. VII.	1. VIII.
1 dollar	Ostjad	415,—	—	415,—	—	—
	Müüjad	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
1 naelsterling	Ostjad	1826	—	1826	—	—
	Müüjad	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
1 biljon Saksa r. mk.	Ostjad	99,75	—	99,75	—	—
	Müüjad	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Soome marka	Ostjad	1040	—	1040	—	—
	Müüjad	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Rootsi krooni	Ostjad	11.075	—	11.075	—	—
	Müüjad	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Daani krooni	Ostjad	6775	—	6750	—	—
	Müüjad	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Prantsuse frk.	Ostjad	2150	—	2150	—	—
	Müüjad	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Holl. gulden.	Ostjad	15.950	—	15.950	—	—
	Müüjad	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
1 Lat	Ostjad	79,75	—	79,75	—	—
	Müüjad	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Czechosl. kr.	Ostjad	1250	—	1250	—	—
	Müüjad	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
1 kuldkroon	Ostjad	—	—	—	—	—
	Müüjad	—	—	—	—	—
	Tehtud	111,25	—	111,25	—	—
100 Itaalia liiri	Ostjad	1825	—	1825	—	—
	Müüjad	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Helveetsia fr.	Ostjad	7700	—	7700	—	—
	Müüjad	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Norra krooni	Ostjad	5650	—	5675	—	—
	Müüjad	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Belgia franki	Ostjad	1925	—	1925	—	—
	Müüjad	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
1 Tschervonetz	Ostjad	2175	—	2175	—	—
	Müüjad	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—

Tähtsamate en gros kaupade hinnad, mis läinud nädalal kauba börsel koteerimise komisjoni poolt koteeriti.

Jahud: nisu, pehme, kõrgem			Lina seemned, õli 87½% basis fr Tall.	—
Ameerika sort	pd.	1020—1040	külvi 98%	pd. —
sõre Ameerika	"	1060—1080	Takud, Codilla I.	—
A/S. Rotermanni tehaste jahud:			II.	—
nisu, pehme,	"	—	Kivisüsi, auru Yorkshire 2k. pest.	" 56—59
sõre	"	—	Newcastle	" 54—55
pehmed, teised sordid	"	—	sepa	" 61—63
Rukki jahud	"	340—	Koks, valu	" 90—
püül	"	480—520	gaasi	" 85
Nisu, Vene	"	—	Põlevkivi, I. sort	" 10
Rukis Eesti	"	300—	Põlevkivi, II. sort	" 7,5
Vene,	"	—	III.	" 5
Kaerad, toidu, Vene	"	285—295	Raud, sordi	" 320—360
seemne, Vene	"	—	talad (T)	" 330—350
Odrad,	"	—	vits	" 500—550
Erned, rohelised, Eesti	"	—	raud plekk	" 600—640
Hollandi	"	—	tsingitud	" 900—960
Riis, Burma II.	"	760—780	Teras Inglis	" —
Kartulid, eksport fob Tallinn	"	—	Saksa	" —
piirituse	"	—	nikkel	" —
Kartuli tärklis „Superieur“	"	980—	vedru	" 520—550
Piim, pudelites	ltr.	16	tööriistade	" 1200—1500
Või, melerei, eksport	n.	130—135	talla	" —
Või siseturg	"	95—100	Malm	" 280—290
Margarin, väljamaa	"	60—65	Inglistina	" 8300—8300
Junst, kohalik Schweitsi.	pd.	2500—2700	Seatina	" 1000—1100
Kaseiin	"	700—900	Vask, plekk punane	" 4500—4900
Munad, eksport I. s. (sinine tpl.)	"	16—	valge	" 4400—4800
II. s.	"	13—14	Tsink-plekk	" 2100
Kakao, Inglis	pd.	—	Masinaõli, Vene, Nobel No. 6.	" 730—760
Ameerika	"	1400—1600	Ameerika	" 700—720
Hollandi	"	2400—2600	solaar	" —
Kohvi, Rio, Santos	"	4200—4600	Autolien	" 1200—1550
Kohvi, Kesk-Ameerika sordid	"	4800—6400	auto	" —
Mexiko	"	—	Tsilindriõli, Vene	" 825—1050
Tee, lahtine Pekoe broken, Java	"	—	Ameerika	" 900—1100
Orange Pekoe, Java	"	6400—7200	Põlevkivi õli	" 180—240
Tseilon	"	7200—7800	pigi	" 250
Moning, Hina	"	4600—5200	Nafta, Vene	" 290—320
Suhkur, peenike valge, Saksamaa	"	1100—1120	Ameerika	" 250—
Poola	"	—	Petrooleum, Vene	" 320—340
Czechoslovaakia	"	1140—1160	Ameerika	" 320—340
Siirup, kartuli, B 420	"	1000—	Bensiin, Vene	" 780—800
B 380	"	—	Ameerika	" 780—800
Glucose	"	975	Piiritus, eksport. (excl. vaat) fob	ltr. —
Sool, lahtine	"	62—64	Pesusooda	pd. 220—240
Heeringad Yarmouth, Mattie	tünn	—	Seebikivi 72½%, Inglis	" 615—625
Shotti Fulls	"	4000—4400	Parafiin 50'—520	" —
Shotti Mat Full talve püük	"	5300—5500	1200—1340	" —
Matties	"	5100—5300	Parkimise ekstrakt	" —
Norra Sloe	"	—	Väävel, õie 98%	" 400
Liha, sea, I. sort	pd.	1720—1800	Värvid, nigrosin vees sulav, välj.	pd. 9300
looma, I. sort	"	1100—1300	tsinkvalge Saksa roh. PZ.	pd. 1600
Pekk, eksport. I s.	"	—	Prantsuse	" 1600
Heinad, aasa	vaguniviisi	—	tinavalge Inglise	" 1600—1680
Õlikoogid, linaseemne	"	—	ooker Prants.	" 310—400
palmi	"	240—	Väetisained, salpeeter, Norra (k. 6 pd.)	" —
päevalille	"	—300	Chile	" —
soja	"	370—390	Superfosf. E. T. K. must kukk	" 795—
Nisukliid	"	190—205	(k. 6 pd.) 18—20% fr. Tallinn.	" 690—
Rukkikliid.	"	—	Thomasjahu k.100kg. 17-18% k.	" 840—
Puuvilla riie, Bjas, D. I.	ars.	48,25—54	Kaalisool, 300% kott 6 pd. frkojaam	" 840—
Mitkal, ekstra	"	34,50—41,25	400%	" 1175—
Lina, Liivi R.	pd.	—	Kainiit 120% lahtine,	pd. —
Võru-Petseri	"	—	Vosvoriit, Eesti 60%	" 34—36
Tartu	"	—	Paber, rotatsioonil	" 470

Tsement, Portland, Port-Kunda	pütt 10 pd. 10 naela	pütt	795
Tsement, Portland, Port-Kunda	pütt 10 pd. 10 naela fr. Kunda.	"	—
Tsement, Portland, Aseri	"	"	690
"	"	"	—
Kriit, toores	pd.		85—100
"	pestud	"	110—130
Asfalt	"		150
Tõrv, kivi	"		300—
"	puu kodumaa	"	400—480
Lubi	"		38—40
"	"		—
Gips, tükvides frko Isborsk	"		25
"	jahvatatud toores "	"	35
"	krohvimise, ilma kottideta	"	45
Teliskivid, I. sort, tuhat, fr. Tall.			6500
Puumaterjalid, saetud SIIkat D/B/B/			4750
Eesti Strd I, II ja III s. frko Tal.			—
Puumaterjalid	"		—
"	IV s.	"	—
"	propsid; 7×7	"	—
"	liiprid	"	—
Põletispuud, sega 20% okaski, k. sld.			—
"	"		—
Nahk, talla, Eesti kodumaa too-	resnahast valmistud . pd. I s.	"	4600—4800
Nahk, talla, Ameer. tooresn. val-	mist. I sort	"	5800—6400
Nahk talla, Ameer. tooresn. val-	mist. II sort	"	4400—4800
Toores nahk väiksed ja suured.	"		—
Tuletikud, origin. kast (500 pakki)			5950—6200

Prahid :

Lina		
Tallinn — Stettin	tonn	£ 22
" — Ghent	"	£ 27—29
" — Dundee	"	—
" — Belfast	"	—
" —	"	—
" —	"	—
Takud +	0/o	
Puumaterjalid D/B/B/	standard	
Tallinn — London	"	sh. 46
" — E. C. C. P. (Ingl. idarand)	"	—
" — Antwerpen	"	—
" — Southampton	"	—
" — Manchester	"	—
"	"	—
"	"	—
Segakaup	tonn	
Tallinn — Stettin	"	sh. 8—20
" — London	"	—
" — Stockholm, või	"	Rk. 10—35
"	"	—
"	"	—
Kartulid		
Tallinn	"	—
"	"	—
"	"	—
"	"	—
"	"	—

Kasulik ostukoht

koolidele, raamatukogudele, kontoritele, kantsleidele ja igähele.

Täieline koolide varustus.

Joonistusmaterjalid.

Kõik kontoritarbed.

Portfeuille'ld, rahataskud, daamide käekotid.

Reisu- ja käsikohwrid.

Trükitööde vastuvõimine.

Hinnad mõistluseta. — Jälemüüjatele protsendid. Koolidele ja raamatukogudele hinnaalandus.

K.O.Ü. „RAHWAÜLIKOOI“

Tallinnas, S. Karja tän. 23. Tel. 6-66.